

RECENZE

KRÁKORA, Pavel

Formování občanské společnosti v podmínkách střední Moravy druhé poloviny 19. století a politické stranictví.
Praha: Nakladatelství Epoque, 2021, 464 s.

BAAR, Lubomír Vojtěch

Odborné práce dotýkající vývoje občanské společnosti, politických stran a politického stranictví se v rámci české historické vědy v intenzivnější míře objevují až v posledních třech dekadách. V období vymezeném léty 1948–1989 byl historický výzkum na tomto poli – v případě, že byl vůbec realizován – z pochopitelných důvodů tendenční a značně selektivní. Objevovaly se četné snahy o dezinterpretaci či zkreslení role jednotlivých politických subjektů v pozvolně se rozvíjející občanské společnosti a mnohé aspekty vývoje politického stranictví, které nekorespondovaly s oficiálním ideově podkresleným výkladem dějin (zejména dějin 19. století), pak byly opomíjeny zcela.

Publikace Pavla Krákory s poněkud „rozvláčným“, nicméně zároveň výstižným, názvem se pokusila postihnout nejvýznamnější okolnosti a procesy, jež jsou spjaté s formováním občanské společnosti na příkladu širšího teritoria střední Moravy. V daném ohledu je pozornost věnována především fenoménu politických stran, což může představovat ve vztahu k celkové koncepci textu (orientovaného především na činnost vybraných politických subjektů) do určité míry zavádějící faktor, na straně druhé

je však nutno připustit, že právě fenomén politických stran a politického stranictví se stal – minimálně v podmínkách českých zemí – jedním ze základních aspektů, který umocňoval a zároveň akceleroval proces pozvolné transformace společnosti s přetrvávajícími feudálními rysy ve společnost moderní založenou na principech občanské rovnosti a také na respektování základních lidských práv.

Publikaci uvozuje krátká část, jež poskytuje základní vhled do procesu formování občanské společnosti a politického stranictví v rámci Předlitavska včetně specifík, která tento proces v tomto geografickém prostoru doprovázela. V této souvislosti je rovněž blíže nastíněn samotný proces formování politických stran, jejich charakter, struktura, dále pozvolné dělení stran do jednotlivých ideových politických táborů a stejně tak i dělení na základě národnostního klíče a příslušnosti k dané korunní zemi Předlitavska. Pro dokreslení jsou rovněž zmíněny nejvýznamnější osobnosti spjaté s působením daného politického subjektu v podmínkách Moravy. Následují jednotlivé páteční kapitoly, jež jsou strukturovány tak, aby čtenáři umožnily získat přehled o rozvíjející se občanské společnosti právě na pozadí aktivit jednotlivých českých politických stran, které v daném období zaujímaly ve středomoravském regionu rozhodující mocenské postavení. Nejširší prostor je v daném ohledu věnován Národní straně na Moravě (tj. moravským staročechem) – nejstaršímu činnému politickému subjektu, který byl určujícím elementem ve veřejném prostoru od počátku šedesátých let 19. století až po počátek století 20. Na tomto místě je však zároveň nutno poukázat na určitou nevyváženost textu, neboť dalším politickým subjektům včetně jejich aktivit je na stránkách publikace – ve srovnání se staročechy – věnována již pozornost daleko menší, v čemž lze spatřovat jeden z hlavních nedostatků publikace, jejíž ambicí bylo ve vymezeném regionu zachytit vývoj občanské společnosti – a s ní provázaného fenoménu politického stranictví – v maximální komplexnosti. Na straně druhé je samozřejmě nutno brát v potaz fakt, že staročeši i v podmínkách střední Moravy fakticky představovali až do samotného závěru 19. století jediný český politický subjekt, což do určité míry byl limitující faktor při snaze o obsahovou vyváženost textu.

Z hlediska heuristiky je nutno vyzdvihnout skutečnost, že text publikace se opírá o širokou pramennou základnu, a že při jeho tvorbě bylo

rovněž čerpáno i z aktuálních poznatků a zjištění prezentovaných v odborné literatuře domácí i zahraniční provenience.

Závěrem lze konstatovat, že otázka geneze občanské společnosti v návaznosti na aktivity jednotlivých politických subjektů v rámci střední Moravy druhé poloviny 19. století představovala jedno z pomyslných bílých míst historie. Ambicí publikace *Formování občanské společnosti v podmínkách střední Moravy druhé poloviny 19. století a politické stranictví* je snaha alespoň částečně poodhalit základní kontury každodenního politického života spjatého s formováním základů občanské společnosti na střední Moravě. Tento cíl se, vzdor výše uvedeným výtkám, podařilo naplnit s dovětkem, že text publikace se může bezesporu stát pomyslným odrazovým můstkem pro další výzkum v této oblasti.

Kontakt na autora recenze:

Mgr. Lubomír Vojtěch Bar
Katedra společenských věd
Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci
Žižkovo nám. 5, 771 40 Olomouc
e-mail: lubomirvojtech.baar01@upol.cz